

фізіології і валеології Криворізького державного педагогічного університету на основі Програми професійного зростання вчителя, де були виявлені прогалини і успіхи самоосвітньої діяльності вчителя, рівень всіх складових валеологічної компетентності вчителів гімназії перейшов в діапазон 0,8-0,9, тобто став оптимальним. Це позначилося і на рівні сформованості життєвих компетентностей учнів (особливо на здоров'ятворчій компетентності), на рівні вихованості і станові їх здоров'я. Для кожного учня гімназії були також розроблені Програми особистісного розвитку, які активізували діяльність класних керівників, психолога, вчителів-предметників, батьків.

Таким чином, застосований нами системний підхід до визначення рівня сформованості валеологічної компетентності вчителя та учнів та шляхів їх вдосконалення дав позитивний результат за всіма важливими показниками особистісних якостей учителів та учнів гімназії.

С.І.Дятлова

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

The work provides experience formation of the generalized methods of mental activity of primary school teachers in the special courses and special seminars of mathematical and methodical cycle.

Стаття посвячена проблеме формирования мыслительной деятельности младших школьников в процессе обучения математике и подготовке будущих учителей начальных классов к проведению этой работы.

Державна національна програма "Освіта (Україна ХХІ ст.)" визначила стратегічні завдання реформування освітньої галузі. Одним із пріоритетних напрямів є інноваційні проекти удосконалення початкової ланки школи, які спрямовані на розвиток розумової діяльності учнів. Успішне розв'язання висунутих завдань багато в чому залежить від рівня методико-математичної підготовки майбутнього вчителя початкових класів. Методична підготовка фахівця повинна враховувати всі ті зміни, що відбуваються в освітній галузі. Визначимо шляхи підвищення якості підготовки вчителів початкових класів до формування мислення учнів при навчанні математики.

Сучасний курс методики викладання математики на педагогічних факультетах спирається на теоретичну підготовку студентів під час проходженні різноманітних розділів курсу математики. У якості теоретичних основ початкового курсу математики студенти отримують знання теорії множин, відповідностей між множинами, елементів комбінаторики, логіки, алгоритмів, різних теоретичних підходів до формування поняття натурального числа і числа 0, подільність чисел, системи числення, алгебраїчна та геометрична підготовка, величини та інші. Це дає можливість опанувати різноманітні програмами та посібники початкового курсу математики, розуміти перспективу подальшого розвитку змісту, методів, форм та засобів навчання, сприяє розвиткові уміння методичного розроблення прийомів навчання та формування мислення учнів.

Методико-математична підготовка спрямована на виховання у майбутніх учителів творчого підходу до навчання математики на основі усвідомлення взаємозв'язків математики, логіки, комбінаторики, теорії множин, теорії імовірностей, а також дидактики та психології.

Методична система навчання математики включає в себе п'ять основних компонентів: цілі та зміст навчання, які дають відповідь на основне класичне педагогічне питання "Чому навчати?", а також методи, форми і засоби навчання, які характеризують педагогічну майстерність учителя та дають відповідь на питання "Як навчати?". Навчання математики – це управління з боку вчителя процесом опанування учнями математичною діяльністю і математичною теорією, яке є результатом цієї діяльності.

Математична діяльність формується на основі мислительних операцій за допомогою спостережень, аналізу, дослідів, аналогії, індукції, дедукції, узагальнення, виділення суттєвого з накопиченого матеріалу, абстрагування від несуттєвих властивостей. Саме залучення учня до розумової діяльності приводить його з пасивного спостерігача, якому пропонують опанувати доволі великим обсягом "готових" знань, у активного "відкривача" нових для нього знань. У традиційній практиці це використовується лише при вивченні окремих питань, а не є універсальним. Ми ж ставили за мету підготувати вчителя-інноватора, який бачить зміну пріоритетів початкової освіти на основі діяльнісного підходу як одного з основних методів навчання математики.

Слід наголосити, формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку (відповідно до “Базового компоненту дошкільної освіти”) відбувається в практичній діяльності в різних сферах діяльності дітей.

З цією метою вчитель інсценує повсякденні навчальні ситуації (ПНС) на уроках, у позакласній роботі з математики, при проведенні екскурсій тощо.

До курсу методики викладання математики необхідно включати питання розвитку логічного мислення учнів та формування у них умінь застосовувати індуктивні й дедуктивні методи пізнання, тобто елементи формальної логіки.

Мінімальна програма з логіки, яка забезпечує потреби глибокого засвоєння шкільного курсу математики та логічного розвитку учнів, містить роз’яснення смислу та властивостей логічних операцій (заперечення, кон’юнкції, диз’юнкції, імплікації, еквіваленції), відношення порядку, а також вивчення найпростіших правил виводу міркувань та їх аналізу. Такі програми і підручники з “Логіки” розроблені О.Я.Митником, зустрічаються такі завдання в експериментальних підручниках з математики авторів Олександрової Е.І., Захарової А.М., Фещенко Т.І., Петерсен Л.Г., Віленкіна Н.Я.

Для викладання на належному рівні за цими підручниками необхідно озброїти студентів знаннями з логіки, формувати розумову діяльність майбутніх учителів.

Головним завданням навчання математики студентів педагогічних факультетів, поряд з озброєнням знаннями, є розвиток творчого мислення майбутніх учителів. Це забезпечується в першу чергу умінями аналізувати і синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, встановлювати і використовувати аналогії, класифікувати і систематизувати, тобто володіти системою узагальнених прийомів розумової діяльності.

Аналізуючи підходи і концепції, що склалися в теорії і практиці здійснення розумового розвитку, слід відзначити дослідження, присвячені формуванню способів мислення учнів у процесі розв’язування текстових задач з математики (Г.П.Бевз, М.В.Богданович, О.С.Дубинчук, Ю.М.Колягин, А.М.Пишкало, Д.Пойа та ін.).

Суттєво підвищити ефективність здійснення розумового розвитку, розвитку інтелектуально-евристичних здібностей можливо в тому разі, якщо постійно використовувати творчі нестандартні

завдання, метою яких є створення оригінального творчого продукту. У процесі роботи над такими завданнями студенти застосовують набуті знання, уміння та навички, здійснюють комбінування відомих способів діяльності, це виховує математичну кмітливість, інтуїцію, спостережливість, творчу педагогічну фантазію, інтелектуальну оперативність у розв'язуванні задач.

Математика займає особливе місце в системі наук. Вона дає ті основні узагальнені поняття, якими користуються майже у всіх науках.

Зазначимо, що при розв'язуванні математичних задач особливо важливим є вибір педагогом такого підходу, за якого задача розглядається як об'єкт для дослідження, а її розв'язання – як конструювання та винахід способу розв'язання.

У практиці роботи педагогічного факультету Миколаївського державного університету дисципліни математичного циклу вивчаються в тісному взаємозв'язку. Курс математики розглядається в якості теоретичних основ початкового курсу математики. У майбутніх учителів ми намагаємося сформувати не тільки фіксовані лише математичні знання, уміння і навички, але й вчимо їх ці знання використовувати при відборі та розв'язанні задач початкового курсу математики. Студенти, використовуючи набутий математичний апарат, вчатьсЯ обґрунтовувати пропедевтичну цінність математичних задач для учнів початкових класів.

Таке широке запровадження спеціальних завдань з курсу методики навчання математики дозволяє значно повніше розвивати розумові здібності студентів, формувати у них узагальнені прийоми розумової діяльності.

Для досягнення цієї ж мети служить система доцільно підібраних спецкурсів та спецсеінарів для студентів:

- спецсеінар "Теоретичні основи розв'язування окремих задач курсу математики на педагогічному факультеті" (2 курс, математичного характеру);
- спецсеінар "Актуальні питання методики навчання молодших школярів розв'язуванню нестандартних задач" (3 курс, методичного характеру);
- спецкурс "Інноваційні технології навчання молодших школярів математики" для спеціалістів 5 курсу зі спеціальності "Початкове навчання" (5 курс, методико-математичного характеру).

Залучення студентів до активної роботи спецсеінарів та спецкурсів дозволяє ефективно формувати узагальнені прийоми

розумової діяльності, логічного мислення майбутніх учителів, що є одним із головних завдань вищого навчального закладу.

Література

1. Богданович М.В., Будна Н.О., Лищенко Г.П. Урок математики в початковій школі. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 280 с.
2. Глузман Н.А. Формирование обобщённых приёмов умственной деятельности у учителей начальных классов: Учебное пособие. – Ялта: КГГИ, 2001. – 95 с.
3. Дятлова С.І. Мудрий, мисли, міркуй! – Миколаїв: МДПУ, 2002. – 40 с.
4. Столяр А.А. Как математика ум в порядок приводит. – Минск: Высшая школа, 1982. – 205 с.
5. Якиманская И.С. Развивающее обучение. – М.: Педагогика, 1979. – 144с.

Ю.В.Суббота

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ КУЛЬТУРЫ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ СТУДЕНТОВ

В статье рассматриваются вопросы формирования культуры здорового образа жизни студенческой молодежи; понятийный аппарат изучаемой темы; педагогические условия формирования культуры здорового образа жизни студентов.

The article deals with some problems concerning the formation of the students culture of healthy way of lift; some definitions of the theme researched; pedagogical conditions of the formation of students culture of healthy way of life.

Проблемы здоровья человека, повышения качества жизни значительно возрастает в период социально-экономического подъема государства. Особенно остро стоит вопрос о состоянии здоровья студенческой молодежи – настоящего и будущего интеллектуального и трудового потенциала нашего государства. Политические, социально-экономические и экологические потрясения последних десятилетий неблагоприятно отразились на состоянии здоровья студентов. В первую очередь это нашло отражение на физических показателях и психологических функциях юношей и девушек, значительно снизилась физическая и функциональная подготовленность абитуриентов в вузах.